N°. 30. Donderdag 25 Juli 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling Apeldoorn:

De door het Bestuur dezer Afdeeling georganiseerde **tentoonstelling van voorwerpen van Oost- en West-Indische kunstnijverheid**, werd Donderdag 25 dezer geopend en zal tot Maandag 29 Juli a.s. duren, dagelijks van **10—5 uur** in de Groote Zaal van het *Hotel van der Burg* te Apeldoorn.

Alle leden der Ver., ook die uit andere plaatsen, hebben met huisgenooten vrijen toegang, terwijl aan alle inzenders, die geen lid der Vereeniging zijn, een bewijs werd uitgereikt, waarop zij eenmaal vrijen toegang hebben.

Overigens voor niet-leden entreé ƒ 0.25 per persoon.

II. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Op de **bede om geldelijke hulp** voor de drie op regeerings-subsidie wachtende, hier te lande onder moeilijke omstandigheden vertoevende Inlandsche jongelui, is tot heden in hartelijken dank ontvangen:

ƒ 100 . . . . . van den heer R. te 's Gravenhage
ƒ 25 . . . . . „ „ „ d. V. „ „
ƒ 10 . . . . . „ „ „ v. G. „ Baarn

ƒ 135 tezamen, waarvan nu de door één hunner reeds met veel vrucht genoten lessen in de Nederlandsche taal kunnen worden betaald.

Naar wij durven hopen, zullen nog meerdere giften volgen.

Voor hen, aan wier aandacht deze dringende bede mocht zijn ontsnapt, herhalen wij die hieronder:

Er bevinden zich in Nederland een drietal Inlandsche jongelieden, die eenigen tijd geleden in dienst van een gedeeltelijk in de Maleische taal uitgegeven 14-daagsch blad uitgekomen, van hunne verdiensten zooveel konden besparen, dat zij niet alleen in hun levensonderhoud konden voorzien, maar tevens in staat waren de privaatlessen te betalen, die zij moesten nemen om zich te bekwamen voor eene meer lucratieve betrekking of werkkring dan dié, waarin zij anders kunnen worden geplaatst.

Aangezien het blad, waarvoor zij uitgekomen waren, van lieverlede de middelen is gaan missen om langer de voorwaarden na te komen, waarop zij in dienst zijn gesteld, is de administratie er toe gekomen hun, den een na den ander, geen verder loon uit te betalen en zich ook verder niets aan hen gelegen te laten liggen.

Zij staan daardoor in letterlijken zin op straat en zijn tevens verder verstoken van de zoozeer door hen begeerde gelegenheid om zich te bekwamen.

Op een verzoek om financieelen steun aan de Indische Regeering en het Opperbestuur in April van dit jaar door twee hunner gedaan, kwam nog geene beschikking, terwijl dadelijke hulp dringend noodig is.

Daarom neemt het D. B. der Vereeniging »Oost en West" de vrijheid een beroep te doen op de liefdadigheid zijner medeburgers, met een bede om hulp.

Met een duizendtal guldens zou in den eersten nood voorzien zijn en geen verdere hulp noodig wezen, wanneer de ingeroepen steun van Regeeringswege wordt verleend.

Al wie genegen mocht zijn deze drie jongelieden dadelijk mede te helpen, wordt beleefd verzocht zijn bijdrage te willen doen toekomen aan den heer *Schimpf*, Penningmeester van het Hoofdbestuur der Vereeniging »Oost en West." *Heulstraat* 17 *Den Haag*.

KOLONIALE PRAATJES.

Welk nut trekt Nederland van zijne koloniën?

Onder dit hoofd verscheen in de Juli-aflevering van de »Indische Gids« het eerste gedeelte van een artikel van de hand van den heer van Kol, waarvan het te verwachten slot in een volgende aflevering wordt toegezegd.

Onze meer zakelijke opmerkingen voor later reserveerende, willen we ons thans slechts bepalen tot een résumé van de beschouwingen van dezen schrijver over vorengenoemd onderwerp, dat gelijk hij in een aanhefje zelf verklaart, hem weinig aanlokte, wijl alleen de belangen van Nederland daarbij ter sprake komen, zoodat alleen het feit, dat hij de andere zijde der koloniale vraagstukken zoo menigmaal gedurende tal van jaren had besproken, hem »den moed (gaf) ditmaal deze onaangename taak" op zich te nemen.

Het doel van dit artikel is, uitsluitend gelet op het nut en de voordeelen uit zijn oost-indische koloniën getrokken of nog te trekken door Nederland, na een korten terugblik op de koloniale uitbuiting in het verleden, en de resultaten der thans gevolgde politiek voor het heden, den invloed zijner koloniën op de economische ontwikkeling van Nederland en omgekeerd die van Nederland op den vooruitgang zijner koloniën na te gaan, om daaruit de noodige conclusiën te trekken.

In een geschiedkundig overzicht wordt de ontwikkeling geschetst van de nederlandsche koloniale politiek tegenover de oost-indische bezittingen van en met het tijdperk der Oost-Indische Compagnie tot en met de huidige aera van «het beheer der nederlandsche bourgeoisie», eene evolutie omvattende van particuliere tot gouvernementeele en daarna weder tot particuliere exploitatie der koloniën.

Dat hierbij aan den vreemdeling, Raffles, onder wiens bestuur een groot gedeelte van den afstand der particuliere landerijen tot stand kwam en die, gelijk onlangs nog bericht werd de bloeiende druiven-cultuur op Madoera vernietigde teneinde een eventueele concurrentie met de kaapsche wijnen tegen te gaan lof wordt toegezwaaid, kan ons van dezen schrijver niet bevreemden, die meermalen getoond heeft van den vreemdeling slechts het goede te zien, vooral op koloniaal gebied. «Zeer zeker», vernemen we dan «zou zijn beheer, op vrijzinnige grondslagen gevestigd, den inlander meer ten goede zijn gekomen en de economische evolutie krachtiger hebben in de hand gewerkt dan nu door het herstel van het nederlandsche gezag (in 1816) mogelijk werd.»

Zou dit een der nieuwe gezichtspunten zijn, die de redactie van de *Indische Gids*, trots verschil in gevoelen met tal van uitspraken in dit artikel noopte tot opname van dit stuk?

Of wellicht de enormiteit in dit geschiedkundig overzicht, waarbij eenige regels tevoren wordt opgemerkt, dat door het cultuurstelsel «in 35 jaren meer dan 781 millioen gulden aan den Javaan werden ontnomen» om dan mede te deelen, dat wanneer dit geld op Java ware gebleven men alle belastingen had kunnen afschaffen, dan alle koloniale uitgaven daardoor werden gedekt, of m. a. w. dat men in die jaren aan een jaarlijksch budget voor Java van 22 millioen gulden zou hebben kunnen volstaan.

Maar het betoog komt dan in hoofdzaak neêr op hoe de toestand daar thans geworden is en dit leert ons het slot van het overzicht:

«De uitmergeling nam andere vormen aan, geschiedde wat minder ruw en openhartig dan ten tijde van het cultuurstelsel, doch werd nog erger, was nòg noodlottiger, want de ontwikkeling der kapitalistische uitbuiting ging verrassend snel!

Het nu volgend hoofdstuk der kapitalistische ontwikkeling in de koloniën geeft dan omtrent de verschillende hulpbronnen de volgende nieuwe gerichtspunten te kennen:

De uitbreiding van den particulieren landbouw na invoering der agrarische wetten van 1872; de vooruitgang der suiker-industrie, waarbij het meerdere rendement per bouw verkregen wordt verklaard uit een zeer intensieve cultuur, m o g e l i j k g e m a a k t d o o r d e g o e d k o o p e w e r k k r a c h t e n o p J a v a a a n w e z i g *) en zoo meer ten aanzien van landbouw en nijverheid, waarbij dan natuurlijk weder de winsten uit suiker industrie, tabaks-, kina- en thee-cultuur ten bate van den «vreemden indringer» en de maar al te lang geduld «misbruiken bij de grondhuur en schandelijk lage loonen bij de suikercultuur» weder ter sprake komen.

Ten aanzien van den handel vernemen we: «op Java nam d e h a n d e l o n d e r N e d e r l a n d s c h b e h e e r de allernoodlottigste vormen aan.» De spatieering hiervoren in plaats van de cursiveering van den schrijver gesteld, doet er wederom op wijzen, dat voor dezen het verschijnsel van meerderen uit- dan invoer, de zoogenaamde drainage, het nederlandsch beheer verantwoordelijk moet worden gesteld —

*) De spatieering is van ons.

alsof de klacht dier drainage niet ook in Engelsch-Indië er aldus werd aangeheven? De door den schrijver in dit hoofdstuk verwerkte gegevens leiden tot een verrassend resultaat. Terwijl voor de jaren 1901 tot en met 1905 van den gemiddelden uitvoer, 215 millioen gulden voor rekening van den europeeschen uitvoer komt, krijgt men voor de meer speciaal inlandsche uitvoer-producten hoogstens 66 millioen gulden, waartegenover dan het inlandsch aandeel van den invoer op rond 100 millioen gulden wordt gesteld. Is dit dan niet de, door den schrijver zoo gewenschte «passieve» balans?

Nog duchtiger dan landbouw, nijverheid en handel heeft de rootbouw door den mijnbouw gedreven het bij den heer van Kol te ontgelden, die met name de petroleum-industrie als geknipt acht voor staatsexploitatie.

Ten aanzien van de verkeersmiddelen vinden we opgemerkt o. a. dat de dure havenwerken en kostbare kabellijnen voornamelijk nuttig waren voor het meer rentegevend aanwenden van het nederlandsche kapitaal.

Aan het slot van dit hoofdstuk wordt dan nog het kapitalistisch streven aan de kaak gesteld, dat met een vroom gebaar het batig slot van weleer vloekt enzoovoort, doch onder de gehuichelde leuze van ethische politiek meer dan vijfmaal uit den inboorling weet te persen dan het cultuurstelsel in zijn meest meedoogenlooze periode.

Tot die uitpersing behooren natuurlijk alle winsten door europeesche ondernemingen behaald, waaronder b. v. 6,5 millioen gulden voor de goudmijnen door den schrijver worden gefabuleerd.

Als waardig slot op deze beschouwingen treffen we dan de volgende ontboezeming aan:

»Voor hen (deze winsttrekkers) is elke inkrimping onzer koloniën en beperking van de voor ons reeds te zware koloniale taak, een gruwel, want zij snakken er naar om nieuwe terreinen voor de kapitalistische uitbuiting te openen. En dan heet het, dat door Nederland, »welvaart en beschaving« moet worden gebracht op de buitenbezittingen, terwijl het die aan het zoo rijk begaafde en deugdelijk aangelegde javaansche volk nog nooit heeft kunnen brengen. Ons bestuursstelsel was noodlottig voor de koloniën; was het voordeelig voor het Moederland? Welken invloed had ons koloniaal bezit op de oeconomische ontwikkeling van Nederland, op zijn landbouw en handel, zijn scheepvaart en industrie, op zijn welvaart in het heden en verleden?«

De beantwoording dezer vraag vinden we in een volgend hoofdstuk, waarvan wij het overzicht in ons volgend nummer zullen geven.

Pers-kroniek.

INHOUD: De Nieuwe Courant *over de exploitatie van* Nieuw-Guinea. — *Uit de verslagen over de zittingen van het* »Institut-Colonial International« *te Brussel in het* Vaderland *gepubliceerd: de redevoering van den rapporteur, professor T. Cattier, over de benutting der inlandsche politieke organismen van het bestuur der tropische koloniën.* — *De positie van den indischen officier door* »Soeka Toelis« *in het* Algemeen Handelsblad *behandeld,* — Blanda *in* De Controleur *over het representatie vraagstuk van Nederlandsch-Indie.*

De *Nieuwe Courant* wijdt een drietal artikelen aan de exploitatie van Nieuw-Guinea, waarbij zij ook de verschillende recepten, die in dezen reeds gegeven zin, binnen den kring harer beschouwingen trekt. Het blad meent dat de regeering uit het oogpunt van landverhuizing op den goeden weg is.

»Bekend is, zegt de *Nieuwe Courant*, hoe een particuliere door de regeering gesubsidieerde expeditie onder leiding van den heer Lorentz onlangs naar Zuid-Nieuw-Guinea is vertrokken, waar getracht zal worden diep het binnenland in, het Sneeuwgebergte te bereiken; en hoe binnenkort een tweede expeditie, deze geheel door de Regeering uitgerust, onder leiding van de kapiteins Gooszen en Van Eybergen van uit Merauke een uitgebreiden onderzoekingstocht zal ondernemen. Hierbij mag het natuurlijk niet blijven, de ééne tocht moet aanleiding geven tot het houden van een volgenden, totdat het geheele onbekende gebied (zoo groot schier als Frankrijk) in kaart zal zijn gebracht.

Ook met het aanleggen van bestuursvestigingen is alreeds een goede koers ingeslagen. Er bevinden er zich op het oogenblik op N.-Guinea drie (Fak Fak, Manoekware en Merauke, waaronder enkele ondergeschikte posten ressorteeren) en de bestuurders doen hun best, niet zonder goeden uitslag, om het ressort in hun omgeving te verkennen en een behoorlijken en vriendschappelijken ambtelijken omgang met de inboorlingen te verkrijgen.

Verder bestaat bij de Regeering het plan tot het vestigen van een proeftuin te Merauke. Zaak is het nu vooral met de noodige voortvarendheid op den ingeslagen goeden weg voort te gaan: de verkregene uitkomsten moeten worden gebruikt om andere te voorschijn te roepen; de eene vestiging moet moeder worden van meerdere. Door de vestiging te Merauke is bewezen, dat N.-Guinea niet het »vervloekte eiland« is, waarvoor men het tot dusver hield, maar dat het leven er voor anderen dan Papoea's zeer goed mogelijk is. Op deze uitkomst moet worden voortgebouwd; er moet worden onderzocht, welke culturen (of andere bronnen van bestaan) op dien bodem voordeel beloven en hoe die behooren te worden aangevat.

Hiertoe mag niet worden volstaan met het inrichten van een eenigszins beknopten proeftuin; maar op vrij ruime schaal moeten proeven met veld-, tuin- en plantagebewerking worden genomen. Niet een beperkte ruimte, waar hier een hoekje bestemd is voor een proef met padi of koffie of welk gewas dan ook, moet tot proefterrein dienen, maar een uitgestrektheid van ettelijke bouws, waar de landbouwer werken kan, zooveel mogelijk onder dezelfde omstandigheden waaronder hij zou werken wanneer hij niet aan een proef, maar in de praktijk bezig was«.

Daarna gaat het orgaan verder na wat er in zake landverhuizing nog te doen valt om als volgt te besluiten:

„Met het plan van den heer P. J. van Houten gaan wij in zooverre mede, dat ook wij het overbrengen van een aantal Javaansche gezinnen naar één of meer punten van N.-Guinea aanbevelenswaardig achten.

Maar dit niet, zooals hij het bedoelt, om een aanvang te maken met het in het leven roepen van volksplantingen van staatswege op dat eiland, doch om gebruikt te worden bij het intensief onderzoek hetwelk de Staat in enkele daarvoor geschikt bevonden deelen moet doen plaats hebben.

Wij zouden een aanvang gemaakt willen zien met het overbrengen van een 25 tal gezinnen naar Merauke, wier huisvesting enz. zou kunnen geschieden eenigszins in den geest als de heer Van Houten voor zijn emigranten wenscht.

Aan de arbeiders tot deze gezinnen behoorend, zou de taak worden opgedragen van het aanleggen en onderhouden van proeftuinen en proefvelden onder deskundige leiding, waarvoor zij een nader te bepalen, niet te laag te stellen loon zouden genieten.

Naar gelang der te verkrijgen uitkomsten zou het aantal gezinnen kunnen worden vergroot, terwijl zoodra de plaatselijke bestuurders daartoe adviseeren naar andere punten der kust nieuwe gezinnen zouden kunnen worden gevoerd om ook daar proefnemingen te verrichten. Waarbij van de diensten als mandoer van geschikte personen onder de koelies der eerste vestiging partij zou kunnen worden getrokken.

Wat de kosten betreft, zoo zouden deze, voor de overbrenging en vestiging der 25 gezinnen circa f 15.000 bedragen, terwijl aan loon een jaarlijksche uitgaaf van, zeg f 10,000 noodig zou zijn. Voor leiding, toezicht, onderhoud enz. zouden natuurlijk nog vrij aanzienlijke bedragen moeten worden uitgetrokken, welke eene som van andermaals f 10.000 niet zouden behoeven te overtreffen.

Zeer globaal gerekend zou de proeftuin dus een jaarlijksche uitgaaf van stel f 25.000 vorderen.

Weliswaar zou dit slechts een begin zijn en zouden geleidelijk op de begrooting nog posten voor andere proeftuinen moeten werden gebracht, terwijl het stelselmatig onderzoek van N.-Guinea, gelijk door ons werd uiteengezet, eveneens vrij aanzienlijke offers van de schatkist zou vorderen.

Met den heer Van Houten zijn wij het echter geheel eens, dat men tegen zulke offers niet mag opzien aangezien de uitgaven aan een verstandig onderzoek van N.-Guinea besteed, zonder eenigen twijfel in de toekomst hun rente ruimschoots zullen opbrengen."

* * *

Over de jongste samenkomst van het *Institut Colonial International* te Brussel bevatte het *Vaderland* een serie belangrijke artikelen, blijkbaar afkomstig van de hand van een der leden, die bij de besprekingen tegenwoordig geweest is.

Het *Vaderland*, dit mogen wij hier wel even opmerken, is de eenige groote Nederlandsche courant, die van het verhandelde in de zittingen van het *Institut Colonial International* een behoorlijk overzicht gaf. Jammer slechts, dat de artikelen zoo lang bij de redactie in portefeuille bleven.

Onder de vele onderwerpen in deze zittingen van het *Institut* behandeld trof ons hetgeen professor F. Cattier, hoogleeraar in de encyclopaeadie der rechtswetenschappen aan de vrije universiteit te Brussel zeide over de benuttiging der inlandsche politieke organismen voor het bebestuur der tropische koloniën.

De rapporteur prof. F. Cattier, verdeelde, zoo lezen wij in het *Vaderland*, de opvattingen omtrent koloniale inboorlingenpolitiek in drie tijdperken: 1o. het tijdperk van „vuile neger", 2o. het voor den inlander nog verderfelijker philanthropische tijdperk, toen de Engelsche dames kousjes breidden voor negerkindertjes en haar eigen kinderen honger lieten lijden, 3o. het wetenschappelijk tijdperk, waarin de leer van Darwin begrepen wordt ook voor de inlandsche organisatie; waarin men gevoelt, dat een inlandsche bestuursinrichting, dorpswezen of iets anders, hoe gebrekkig ook, een uiting is van een zeer lange evolutie. Langs de lijnen van die evolutie wenschen wij voort te bouwen en niet met ruwe hand het bestaande te vernietigen, om er den inlander iets geheel vreemds voor in de plaats te geven.

Spreker wijst nu op de vruchtbare behandeling van dit probleem op het Internationaal Congres voor Koloniale Sociologie in 1900; eerstens op het belangrijke rapport van prof. Leseur, uit Parijs. (In ons blad reeds meer besproken). Het Nederlandsche Kamerlid H. van Kol gaf toen een zeer belangrijk rapport over de vraag: „in welke mate en onder welke voorwaarden moet men de bestaande inlandsche organisatie handhaven?" En het congres sprak den wensch uit, dat de koloniale politiek er naar streve die inlandsche organisatie te behouden.

Tevens sprak het congres toen eenige wenschen uit, naar aanleiding van rapporten van Girault en Billiard, strekkende tot behoud der inlandsche rechtsinstellingen, mits onder toezicht en met recht van beroep op rechtsinstellingen van Europeesche afkomst; tot het opnemen van inlanders in rechtbanken, ingesteld door nieuwe organisaties.

Spreker heeft het onderwerp beperkt tot de tropische koloniën, omdat deze zijn wat Supan noemt de „Eingeborenen-Koloniën" waar de blanken zich op den duur niet blijvend vestigen, doch waar een zich steeds opvolgende reeks van blanken, die elkaar steeds weer de fakkel der beschaving overreiken, de kolonisatie mogelijk maakt.

In zulk een kolonie, waar het Europeesche element zich steeds vernieuwt, steeds door andere nieuwe menschen vertegenwoordigd wordt is het bijna onontbeerlijk en in alle gevallen bijzonder nuttig standvastige staatkundige, inlandsche organisaties te bezitten en op haar behoud hoogen prijs te stellen. Dit klemt het sterkst in de jongste koloniën en deze liggen in Afrika en in Polynesië (Groote Stille Zuidzee)«.

* * *

Soeka Toelis, de Indische causeur in Nederland van het »Algemeen Handelsblad«, heeft het ditmaal over den positie der Indische officieren van gezondheid.

»Men wil verbetering brengen, zegt hij, in de positie van de in het N.-I. leger dienende officieren van gezondheid — natuurlijk met de niet meer dan billijke bijbedoeling om het verloop van artsen in het korps te stuiten en dienstneming te bevorderen m. a. w. men heeft getracht door die lotsverbetering bij het korps, het baantje zóó aantrekkelijk te maken, dat 's lands dienst er de vruchten van zal kunnen plukken.

Of dit doel bereikt zal worden?

Zien wij even den bestaanden toestand onder de oogen. Deze is verre van rooskleurig. Op 1 Januari 1907 ontbraken er aan de sterkte niet minder dan 13 officieren van gezondheid en men mag vrij aannemen, dat dit tekort nog grooter zou zijn, als men niet het verleenen van verlof wegens langdurigen dienst eenvoudig gestaakt had, een maatregel, die op zich zelf reeds bewijst dat de toestand niet gezond is bij deze wakers voor de gezondheid van anderen.

Wat er de reden van is, dat dit korps van lieverlede incompleet is geworden?«

Aan de hand van de Memorie van Toelichting gaat hij dan verder de oorzaken na welke het verloop hebben bevorderd.

»Nu wenscht men, vervolgt hij, o. m. de volgende verbeteringen aan te brengen:

Het aanvangstractement van den off. v. gezondheid der 2e klasse wordt f 275, der 1e klassen f 425, na 8 jaren f 450 's maands; na 4, 12 en 16 jaren volgen periodieke verhoogingen van f 50 's maands. Verder wordt de generaal-majoorsrang in uitzicht gesteld en in de formatie zullen worden opgenomen 2 kolonels. De formatie zal dan worden uitgebreid met één generaal-majoor, één kolonel, twee dirigeerende officieren van gezondheid 1e kl. (luit.-kol.) 4 dirig. officieren van gezondheid der 2e kl. (majoors), waartegenover zal staan een inkrimping van de formatie met 8 officieren v. gezondheid der 1e klasse.

Deze ontwerpen, hoewel ontegenzeggelijk verbetering brengende in de positie der officieren van gezondheid, zullen m. i. het beoogde doel niet doen bereiken.

Voor een jongen pas gepromoveerden geneesheer, die zijn keus op 's Konings rok laat vallen, kan het dunkt mij slechts een betrekkelijke geringe verlokking zijn, dat het korps wordt bekroond met het extra ornament van een gen.-majoor en 6 dirigeerende officieren van gezondheid. Een jonge man, met het diploma voor arts in den zak, heeft andere aspiraties dan wellicht eenmaal, in lengte van dagen, een zilver witte snor te laten wapperen boven den generaalskraag. Hij wil vooruit! Hij wil, liefst getrouwd, uitkomen, behoorlijk kunnen leven en wat geld verdienen. En onafscheidelijk daarvan denkt hij aan het terugkomen in 't vaderland, liefst zoo mogelijk met een eervolle vermelding of andere onderscheiding wegens te velde gepresteerde diensten, maar voorloopig denkt hij aan het verwerven van een goede positie, waarin hij bij zijn collega's in het particuliere niet al te zeer zal worden achtergesteld.

Over pl.m. 20 jaren . . . nu ja, wie dan leeft, wie dan zorgt! Zal hij na 20 jaren zijn ouders nog terug zien, zal hij (wat voor een in de tropen werkend geneesheer geen sinecure is —) na 20 jaren, met een welverdiend pensioen, rust kunnen genieten? Zal hij misschien iets eerder van een te verwachten erfenis of legaat kunnen profiteeren, indien zijn echtgenoote of hij zelf eens minder sterk en gezond zou blijken? Immers ook dat is zéér wel mogelijk in Indië!

En zal hij, kardinale vraag in deze, zich uit alle relaties met het moederland, met zijn bloedverwanten en vrienden en plaatselijke connecties losrukken?

Bij de beantwoording dier vragen, denkt hij minder aan de weinige maarschalkstaven, die voor hem te behalen zijn in zijn korps, maar hij vraagt zich allereerst af: Welk bestaan wacht mij in de eerstvolgende beste jaren van mijn leven?

Daarmede moet dunkt mij in de eerste plaats worden rekening gehouden en dan is de keus voor een officier van gezondheid 2e klasse tusschen de particuliere praktijk

en de militaire loopbaan nog steeds van dien aard, dat voor velen het aanbod van f 275 aanvangssalaris met vrije woning geen lokmiddel zal blijken.

Een aanvangssalaris van f 350 à f 400 voor de officieren van gezondheid der 2e kl., te verhoogen tot f 500, met periodieke verhoogingen voor die der 1e klasse zal meer uitwerken, dan de boven aan den staak wapperende hooge prijzen, in het ontwerp genoemd.

Juist de praktijk leert, dat een particulier geneesheer in de eerste jaren nog al moeite heeft om patienten of vaste contracten te krijgen en nu zal een flink aanvangssalaris (voor de off. van gez. 2e kl. m.i. het middel zijn, om het dienen bij dit korps weer aantrekkelijk te maken voor hen, die geleerd hebben op hun tien vingers na te rekenen, wat hun voordeel is.

Zooals 't ontwerp nu is, geeft het hun, die reeds dicht bij de hoogste rangen genaderd zijn, allicht een groote mate van satisfactie, vooral indien zij het ontwerp spoedig in werking zien treden, het zou dan ook voor de hand liggen, dat de hoofdofficieren er »in bleven« en de bevordering dus nog eerst geruimen tijd gestremd werd, wat nu wel niet het toppunt van wenschelijkheid mag heeten. Maar of, zoo besluit *Soeka Toelis*, men hierdoor den lust tot dienstnemen als officier van gezondheid sterk zal aanwakkeren, ben ik zoo vrij te betwijfelen.

* *
*

Blanda neemt in *De Controleur* het representatie-werk van Ned.-Indië weder eens onder handen.

»Er is« zegt hij »door den Vrijzinnig-Democratischen Bond een circulaire in Indië verspreid — geschreven in een toon, die aan 't fluiten van den vogelaar doet denken — waarin het bestuur een beroep doet op het Indische publiek om toe te treden als personeel-lid van dien Bond — den beste in het gebruik! — ten einde zoodoende invloed te krijgen op de koloniale politiek en den Bond te steunen in zijn streven.

Oordeelende wellicht: quand on n'a pas ce qu'on aime, il faut aimer ce qu'on a, waren er in Indië enkelen, die deze handreiking met ingenomenheid begroetten; dezelfden die zich ook al dadelijk verblijd toonden met de toezegging van het kiesrecht, ongerekend de omstandigheden, die de uitoefening daarvan tot een paskwil maakten.

Zij oordeelden aldus: het zwaartepunt der koloniale politiek zal nog geruimen tijd niet in Indië maar in Nederland liggen, omdat het moederland er nog ver van af is, het heft uit handen te geven; derhalve moet Indië voorloopig politieken invloed trachten te verkrijgen te 's Gravenhage; die invloed moet vooral hierin bestaan, dat men de waarlijk vrijzinnigen in het moederland de consequenties onder 't oog brengt van de beginselen, die zij ten opzichte der koloniën belijden; in Nederland toont men nu behoefte te hebben aan verstandhouding met en voorlichting door Indië zelve; aan ons is het dan, onze Indische verlangens kenbaar te maken en ingang te doen vinden bij hen, die, krachtens hunne algemeene staatkundige principes, de bevordering der politieke zelfstandigheid van de kolonie voorstaan.

Blanda keurt dit echter af:

»Ze hebben o. i. ongelijk«, zoo schrijft hij, »die zóó spreken, want door hun inschikkelijkheid, door hun meegaandheid, d. i. in casu door de passiviteit van hun personeel-lid-zijn van dien, of welken anderen politieken bond in patria ook, zullen ze alweer veel minder zedelijken dwang op de regeering uitoefenen en dus ook veel minder bereiken dan door, voor zooveel in hun macht is, een veelzeggende politiek van onthouding en obstructie, zooals we die nu weer aanbevelen. Gelijk de Indische burgers bij principieele en cardinale aangelegenheden in het college der gemeenteraden, en straks in dat der gewestelijke raden, zoo goed als niets kunnen presteeren en omdat der regeering door een vooropgestelde ambtelijke meerderheid in die vertegenwoordigende lichamen, de overwinning gewaarborgd is, en omdat alle wrijving van politieke inzichten, alle strijd om den voorrang der beginselen, als uiting van het politieke leven, door art. 111 R. R. onmogelijk wordt gemaakt, zoo zouden ze ook als leden van den V.-D. Bond tot niet veel meer competent zijn dan tot het aannemen van een lijdelijke houding, om niet te zeggen tot het spelen van stommetje.«

Ten slotte zegt hij:

»Enkele jaren geleden hebben wij in dit blad het representatie-werk voor Indië ruim en breed en herhaaldelijk besproken en drongen toen aan op stemgerechtigdheid voor de Indische burgerij, d. i. op eigen afgevaardigden van Indië in de Tweede Kamer.

De *Nieuwe Rott. Crt.* pleitte toen in overeenkomstigen zin, terwijl andere — en daaronder de tegenwoordige minister van Koloniën in een serie artikelen in 't *Vaderland* — hun stem verhieven voor een *Kolonialen Raad* en mr. C. Th. van Deventer voor een *Kamer voor Indië* (beide nieuwigheden echter onder voorwaarde van kiesbevoegdheid, in meer of minder uitgebreiden vorm), voor 't Indisch element ginds dan wel hier te lande. Toch werd geen dier denkbeelden ooit met aandrang in de Kamer behandeld, veel minder nog in eenig bepaald wetsvoorstel geformuleerd en voorgedragen. 't Is bij krantengeschrijf gebleven, den hoogsten graad van belangstelling, waartoe menig Indisch belang het brengen kan. We zijn al te zeer aan zulke quasi-actieve belangstelling voor de koloniën gewend, dan dat weer dit geval van koudedrukte-makerij ons eenige teleurstelling of ergernis zou hebben kunnen bezorgen. Maar nu een politieke vereeniging, — een met een invloedrijke Kamer-fractie nog wel, — die o. m. in haar beginselverklaring schreef: »Het is staatsplicht te streven naar het wegnemen van de maatschappelijke oorzaken, welke tusschen de leden van het volk ongelijkheid scheppen of versterken ten aanzien van hun ontwikkelingsvoorwaarden«, de hand komt reiken aan het onvrije deel van het Nederlandsche volk, om steun en voorlichting van die zijde te ontvangen, zonder harerzijds al evenmin eenige poging te hebben gedaan om dat volksdeel vrij te maken en, in staatkundigen zin, gelijkwaardig te doen zijn met het overige deel der natie, nu komt de tartufferie van zulk spelen van den fijne ons toch wel wat te erg en te ergerlijk voor. En daarop kan o. i. van de zijde van Indië wel geen antwoord in welwillenden zin verwacht worden!

Er is aan dat bewerken van een politiek contact met Indië ook een bedenkelijke kant.

Als heilzaam gevolg — het eenige — van de politieke onmondigheid van den Indischen staatsburger, mag althans genoemd worden de ontsnapping der kolonie aan de partijschap, die het moederland teistert. Welnu, als de V. D. Bond met eenig succes mocht ageeren en zoovele Indische leden aan zijn snoer wist te krijgen, dat daaruit een politieke partij — zij 't dan ook van figuranten — groeien kon, dan zouden meerdere politieke bonden of vereenigingen wel niet nalaten mede koloniale zieltjes te gaan winnen, waarmede die onzalige partijschap dan wel in de kolonie zou worden geïmporteerd. Ging het dan daarbij nog om een hooge premie.. *à la bonne heure!* Maar die inzet zou toch heusch het spel niet waard zijn!

En Indië is, gelooven we, wel het landje er naar, om, als 't er eenmaal den smaak van te pakken heeft, te gaan vechten om politieke twistappels en te gaan rijden op politieke stokpaardjes d. i. zich te gaan verdoen in partijschap, al heeft het daartoe ook één gereede aanleiding minder, n. l. de godsdienstige onverdraagzaamheid."

Oost-Indische Berichten.

De toestand in Oost-Samarang. Eenigen tijd geleden, toen wij op den onrustwekkenden toestand van de inlandsche gewassen in Oost-Samarang de aandacht vestigden, »schrijft het *Soer. Hbld.* van 24 Juni jl.,« werd verzekerd, dat het gevaar voor voedingsschaarschte niet aanwezig werd geacht: de hoop was gevestigd op de tweede gewassen (polowidjo) en op den bijstand der desaloemboengs, welke volgens het rapport over April in Demak over circa 150.000 gulden in contanten beschikten.

Wij zouden weleens willen weten, hoe op het oogenblik de toestand is. Zijn de regens uitgebleven die het welslagen van den polowidjo-aanplant op de lage, drassige velden in den weg zouden staan? Zoo dit niet het geval geweest is, moet de toestand met name in Demak, Grobogan en hier en daar in Koedoes en Pati alles behalve rooskleurig zijn. Op een bevolking van 300.000 zielen komt men met een bedrag van 150.000 gulden dat men in Demak heeft liggen, niet heel ver; ook van de hulp der padiloemboengs stellen wij ons niet veel voor.

Dat uit Oost-Samarang geen berichten aangaande hongerlijdende Javanen ons bereiken, mag niet leiden tot optimisme. Inlanders slaan nu eenmaal niet op de groote trom. Erg gerust zijn wij niet, en anderen deelen die ongerustheid.

In zijn *Van week tot week* geeft de heer M. van Geuns als zijne meening over het **departement van landbouw** te kennen: „Couleur de rose is het er niet. De chef, professor Treub, is aan het sukkelen en moet zich van arbeid onthouden, nadat hij wegens een buitenlandsche reis eenige maanden afwezig is geweest. De secretaris Gobius, 's heeren Treubs rechterhand, gaat of is met verlof. De inspecteur over den veeartsenijkundigen dienst Penning doet om dezelfde reden evenmin dienst. De bij het departement geplaatste controleur Dom, tijd. inspecteur van de gouvernementskoffiecultuur, vertoeft in Europa. Daar bevindt zich ook dr. J. van Breda de Haan, inspecteur van den inlandschen landbouw. De hoofdinspecteur van het boschwezen Bruinsma is pas sedert eenige maanden vervangen door den heer E. Tobi, die zich nog in verschillende aangelegenheden moet inwerken.

Zeer zeker is men gerechtigd de meening uit te spreken dat in deze omstandigheden van het landbouwdepartement geen kracht kan uitgaan. Als het de zaken gaande weet te houden, zal het mooi zijn.«

De heer v. G. merkt ten slotte op: Men krijgt niet den indruk dat men zich in Europa deze gebrekkige toestanden bewust is. Met lapmiddeltjes denkt de minister van koloniën er te komen, ofschoon hij zeer goed weet, dat de heele quaestie een financieele is. Van de honderd Nederlanders zijn er 95, die zich een verblijf in de koloniën voorstellen als een verbanning in gezelschap van halfwilde inboorlingen, apen, tijgers en dgl. Zij scheiden niet van hun verwanten en hun land, tenzij tegen een ruime vergoeding. Wil de minister die niet geven, dan krijgt hij geen gestudeerde menschen om uit te zenden.

Wij hopen dat bij de behandeling der volgende begrooting eenige kamerleden zullen wijzen op die ministerieele zuinigheid die de wijsheid bedriegt. Vooral in den tegenwoordigen tijd nu op de »inzinking« allerlei variaties kunnen worden gemaakt, zijn goede ambtenaren, niet het minst bij het B. B., meer dan ooit noodig. Kortzichtigheid in dezen wreekt zich, ten nadeele van land en volk.«

De *Javabode* wijdt een hoofdartikel aan de **Reorganisatie van den Militairen Geneeskundigen Dienst** en zegt: „deze is thans bij de tweede kamer der Staten-Generaal aanhangig gemaakt in den vorm van een suppletoir crediet op de begrootingen is gekomen als een verrassing. De considerans is in enkele woorden

LAMBERT WATERREUS,
Sumatrastraat 279.
b/d Bankastraat.
Den Haag. Telefoon 1447.

Import Indische Ingredienten voor de Rijsttafel.
Indische Tamarinde Vanille & Rose Siropen.
Limonade Abricotine-Bisquit Abricotine.
Krandjie, Selassie, Kadjang.
etc., etc.

Proefles gratis.
Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLEEN
Noordeinde 58a
Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.
ALLE MODERNE
TALEN
Onderwijs Vertalingen
Prospectus franco.

TOKO BAHROE,
v. Kinsbergenstraat 126
Telefoon **4796.**
DEN HAAG.

SPECIAAL ADRES voor zeer fijne Samballans, Boemboe's, Indische Zuren, Corona, Nangoen, Papandajan thee. Trassie in rollen. Japansche Soya, merk Tokio Shoya en Japansche Shoya, merk t. c. k. Mangoe Chutney, zeer billijke prijzen. Tamarinde en Rozen Siroop.
Aanbevelend,
W. BARNAS-DIEMERS.

W. POPPINK,
Prins Hendrikstraat 141-143

Korte Poten 59.
DEN HAAG. TEL. 4485.
SPECIALITEIT in het vervaardigen van
Hut-, Mail- en Reis-KOFFERS.
BILLIJKE REPARATIE-INRICHTING voor alle soorten van REISARTIKELEN.

LEEST
Mijn nieuwste gratis brochure
- - Een ernstig woord van verweer aan de bestrijders van het Neo-Malthusianisme.
De brochure wordt gratis en franco gezonden als drukwerk, als brief alléén tegen inzending van 10 cents frankeerkosten.
Mevrouw VAN DER WERFF,
Deskundige voor Dames,
Stationsplein 45, 's-Gravenhage.

saam te vatten: verbetering brengen in de positie der militaire geneesheeren, zonder dat het te veel kost. Die verbetering moet dan komen door den officieren van gezondheid het vooruitzicht te openen op meerdere hoogere rangen, plus het daaraan verbonden pensioen: zij kunnen het brengen tot generaal majoor, er komen twee kolonelsplaatsen en vier majoorsplaatsen meer, maar er vervallen acht kapiteinsplaatsen. Ergo: betere promotie in de hoogere rangen, tegen een vermindering der promotie tot den kapiteinsrang.

Wij meenen ons ons niet te vergissen als wij zeggen dat dit niet de voorstellen zijn, zooals ingediend door den chef over den geneeskundigen dienst. Deze toch ging uit van de juiste praemisse dat de verbetering hoofdzakelijk in de lagere rangen gezocht moet worden, wil men dienstneming voor jeugdige nederlandsche artsen aanlokkelijk maken. Den jongen arts dient, als vergoeding èn voor zijn langere studie, met als gevolg latere indiensttreding, èn voor de plaatsing in afgelegen oorden, een afzondering als het ware, plus de veelvuldige overplaatsingen, een ruim salaris zoomede het spoedig bereiken van een behoorlijken rang, bijv. dien van kapitein, met een behoorlijk traktement, in uitzicht gesteld te worden. De minister, vermoedelijk op voorlichting der indische regeering, gaat nu precies den tegenovergestelden kant op, wat wèl een eigenaardigen kijk geeft op de behandeling van indische zaken in de verschillende staDiën van voorbereiding.

Raadpleegt men de ranglijst, dan blijkt dat de jongste kapitein het na acht jaren dienst tot dien rang bracht. Boven hem staan dan nog 116 collega's...... en de jongste eerste luitenant, verleden jaar benoemd, zal op ruim zestig collega's moeten wachten vóór hij zijn bevordering tegemoet kan zien. Aangenomen dat, met het snelle verloop in dezen diensttak, acht jaren het gemiddelde is om het tot kapitein te brengen, moeten er nog twaalf en meer jaren verloopen éér de gouden kraag in het verschiet ligt. Er zijn nu tien majoors- en 117 kapiteins plaatsen bezit; dat zou dan worden veertien majoors, tegenover 109 kapiteins. En meent men nu werkelijk dat het verkorten van den wachttijd op den gouden kraag, stel met twee jaar, voor veertien uitverkorenen op de 110 veel invloed, ja, ook maar éénigen invloed zal hebben op de dienstneming? Of verwacht men dit temet van de twee oversteplaatsen meer, van de tweede kolonels, van de nieuwe generaalsplaats?

Wij helpen het wenschen, maar gelooven doen wij het nog niet.

Er wordt nu eenmaal hier in Indië al te veel geofferd op het altaar der vette postjes. Men is er zoo aan gewoon geraakt dat uitsluitend op een hoog tractement, en een daaraan geëvenredigd pensioen, wordt gewerkt: een premie op baantjesjacht, kuiperij en kruiperij, met al het weerzinwekkende dat wij allen zoo goed kennen. Als een gelukkig verschijnsel valt nu op te merken dat de nederlandsche artsen, in algemeenen zin, daarvan afkeerig worden. Zij verlangen, op grond van hun bekwaamheid, als premie op hun studie, een behoorlijk, een goed bestaan, een positie waarop zij als dienaren der wetenschap die hun kennis in dienst stellen van den staat, ten volle aanspraak hebben. En zij zoeken het allerminst in het vooruitzicht op de hoogere rangen; de ijdelheid speelt hun geen parten. Of zou anders het tekort in de lagere rangen thans gestegen zijn tot 27, zegge zeven-en-twintig, op een korps van een paar honderd?

Kort samengevat geven dus de ministerieele voorstellen, zooals zij door de telegraaf zijn overgebracht, een miskenning van den toestand en van de oorzaken. En het zal zaak zijn dat men van hier uit zonder verwijl de volksvertegenwoordiging op de hoogte stelt van deze misvatting.

Het gaat om wat beters en hoogers dan een of twee sterretjes meer op den kraag!

Hevige koortsen. »Vele Europeesche bewoners van de buurten Pesapen, Krambangan en Kebalen alhier lijden in den laatsten tijd aan hevige koortsen, die verondersteld worden van Madoera hierheen te zijn overgebracht.

De menschen gevoelen plotseling pijn aan verschillende ledematen; vooral in den rug en een oogenblik daarna hebben zij de koorts te pakken.

Het eigenaardige van deze ziekte is, dat zij ongemerkt verdwijnt om zich in eens weer met verdubbelde woede te laten gevoelen.

Vele employé's van verschillende landskantoren zijn ziek, vooral zij die in de benedenstad wonen, in de buurten waar ook Madoereezen verblijven.

Vooral uit dit laatste blijkt dat het geen sprookje is, dat de koortsen van Madoera worden overgebracht, hetgeen trouwens geen betoog meer behoeft, en het wordt meer dan tijd dat doeltreffende maatregelen worden genomen door het gemeentebestuur om te voorkomen dat ten slotte geheel Soerabaja aan de zoo gevreesde kwaal gaat sukkelen.»

Aldus het *Soer. Hbl.*

»We hebben onze schouders maar eens opgehaald, wat hooger dan wij gewoonlijk na het lezen van dat consequente blad doen.

Hoe kan men nu een ziekte »gevreesd« noemen, waar nooit iemand aan dood gaat!« merkt het *Nieuws v. d. D. van N. I.* sarcastisch op.

Tabak in den Oosthoek. Aan een brief van een correspondent van het *Soer. Hbld.* uit het Besoekische ontleenen wij het volgende:

Om aan tabak te komen geven de tabakkers aan de Inlanders, die bij contract hunne gronden voor aanplant beschikbaar stellen, gratis de noodige tabaksplantjes (10 tot 18000 per bouw) ter uitplanting, benevens een voorschot in geld, af te rekenen bij 't binnenbrengen van den oogst.

Jammer, dat die heeren er niet altijd zeker van zijn, dat de contractanten de tabak bij hen binnenbrengen. De oneerlijke concurrent schroomt niet om het aan anderen toekomende op te koopen, daarbij misbruik makend van het toch al zoo laag staande gevoel voor eerlijkheid bij den inlander. Mij dunkt, dat iemand, die van een planter tabaksplantjes en voorschot op den binnen te brengen oogst heeft gekregen, en zich heeft verbonden om de tabak te leveren tegen plaatselijken, dan wel overeengekomen prijs, ook gedwongen moest kunnen worden om aan zijne verplichtingen te voldoen.

Helaas zijn we zoover nog niet, misschien dat er ook eenmaal daaromtrent bepalingen in 't leven worden geroepen, als de heeren maar heel veel geduld willen oefenen. We zijn in Nederlandsch-Indië.

Wanneer geen misoogst plaats heeft, kan een inlander door tabak te verbouwen f 25 à f 30 's maands verdienen, de maanden medegerekend, die tabak noodig heeft om tot groei te komen.

Er bestaan reeds heel wat bepalingen tegen. Rechtstreeks kan echter het euvel door de overheid niet bestreden worden, merkt de redactie van het *Soer Hbld.* hierbij op.

Clandestiene emigratie. Ondanks de herhaalde arrestaties van hadji's die hier te Batavia hebben plaats gehad, moet de clandestiene uitvoer van koelies naar Singapore geregeld doorgaan, schrijft het *Nieuws v. d. D v. N. I.*

Vandaar kreeg de politie alhier bericht, dat eenige bekende, met name genoemde koelieronselaars daar ter stede passen hadden aangevraagd voor de terugreis naar Java.

Bij onderzoek bleek, dat die personen niet hier te Batavia zijn aangekomen, zoodat zij blijkbaar onderweg ergens van boord moeten zijn gegaan.

Kinderhuwelijken. In het »Tijdschrift voor B. B.« werd onlangs de aandacht gevestigd op de kinderhuwelijken onder de inlanders en de slechte gevolgen er van voor het ras.

Dat was niet overbodig meent de »Pr. Bode.«

Want wat te zeggen van een huwelijk, als hier op Bantjeu gesloten werd, waarbij de jonge huisvrouw 10, de echtgenoot 13 jaren telde? vraagt het blad.

De Roemer Visscher Vereeniging. Het »Soer. Hbld.« deelt over den bloei dezer vereeniging o. m. mede:

De Vereeniging neemt steeds in bloei toe, hare financiën staan goed en de uitslag van haar werken mag ook zeer bevredigend worden genoemd.

Over het »Tehuis« te Soerabaja meldt het blad:

In Februari 1906 geopend op Peneleh, was de toeloop van vrouwen en meisjes zoo groot, dat uitbreiding na eenige maanden reeds noodig bleek. Er werd een grooter gebouw gezocht dat op Plampitan werd gevonden en in Augustus werd het »Tehuis« daarheen overgebracht.

Vriendelijk en gezellig ziet deze woning eruit, zoodat inwonenden er een prettig onderdak hebben.

Het aantal meisjes was maandelijks plus minus 15; het meerendeel had hier te Soerabaja een werkkring.

Sommigen volgden de Industrieschool, anderen waren bij de telefoon werkzaam of in toko's en handelshuizen geplaatst.

Dezen verlieten dan 's morgens vroeg het »Tehuis« om er na gedanen arbeid weer terug te keeren.

Maar ook waren er in het »Tehuis« verscheidene tijdelijke logées, meisjes die daar haar intrek hadden genomen om naar een haar passenden werkkring te kunnen uitzien en ook wel meisjes, die door omstandigheden enkele dagen te Soerabaja moesten doorbrengen en voor wie hotel- of pensionkosten te hoog waren. Zulke logées betalen in het »Tehuis« f 0.50 per etmaal.

Een eigen bibliotheekje, een leestrommel en de plaatselijke bladen, die de redacteurs zoo vriendelijk zijn gratis aan het »Tehuis« te laten bezorgen, verhoogen des avonds de gezelligheid.

Eenige keeren heeft met goedvinden van het Bestuur, zelfs een feestje in het »Tehuis« plaats gehad.

Kortom, men is er op uit om het de meisjes daar zoo prettig en gezellig mogelijk te maken. De geest, die onder de meisjes heerschte, was gelukkig ook meestal heel goed. Slechts éénmaal moest het bestuur een meisje wegens voortdurend wangedrag verwijderen.

De „Straits Times" over G. G. Van Heutsz. De sluiting der Atjehsche havens, door den oud-minister Cremer sterk afgekeurd, heeft ook commentaren uitgelokt in de »Straits Times«, zegt het »Soer. Hbld.« en merkt op:

Dit blad schijnt goed ingelicht te zijn, en sluit zich geheel bij den heer Cremer aan. Niet onverdienstelijk is de karakteristiek van onzen landvoogd gegeven;

»Generaal Van Heutsz is bekend om zijn doordrijvend karakter. Het lust hem niet te wachten, tot de toekomst den tijd zal hebben gehad zijn handelingen te beoordeelen. Noch toont hij altijd genegenheid het recht te eerbiedigen van het individu, dat toevallig niet door sympathie of door belangen met hem verbonden is. Veel van 't geen hij deed, toen hij gouverneur van Atjeh was, zal waarschijnlijk opgesloten blijven in de borsten dergenen die op de hoogte zijn maar hem vermoedelijk niet zullen verraden.

»Hij is de ruwe soldenier der Middeleeuwen die, als hij dadigers veel te licht en spaart hun leven in plaats van hen aan stukken te laten hakken.«

FEUILLETON.

DOOR LIEFDE GEWONNEN!

NAAR

NATALY VON ESCHSTRUTH.

De verzengende tropische zon wierp hare gloeiende stralen op de vuile straten en de boogvormig gekromde, dicht opeengedrongen houten daken der Chineesche stad. Kameelen sleepten zich moe en loom, hun lasten torschende, voort, de honden lagen versmachtend van dorst in de schaduw en de karren der koeli's stonden verlaten naast de tenten der kooplui, die zich op het plein bij de stadsmuur hadden neêrgezet. Een doodsche, drukkende stilte heerschte in dit middaguur in de geheele stad.

Alleen vóór het gerechtsgebouw werd gepraat, gelachen, geschertst, geschreeuwd en gejoeld.

Een dichte drom mannen met lange staarten, vrouwen en kinderen stond rondom de strafpaal waaraan een ongelukkig offer der Chineesche gerechtigheid duldelooze pijnen leed; vastgeketend aan een steen, en de hals met een ijzeren ring omsloten, hing daar een Chineesch aan het martelwerktuig om zijn straf voor gepleegden diefstal te ondergaan.

Drie dagen en drie nachten moest hij die pijn verduren. Eerst stond hij met de voeten op drie op elkaar gestapelde keisteenen maar iederen dag werd één steen weggenomen zoodat de ongelukkige bij het aanbreken van den derden dag ter nauwernood met zijn beenen den grond raakte en de geheele zwaarte van zijn lichaam aan den harden scherpen halsring hing. Wanneer medelijdende zielen of bloedverwanten hem gedurende dien tijd voedsel of drinken wilden geven dan was dit hun geoorloofd en het leven van den boeteling werd daarmede gerekt, maar indien niemand zich over hem erbarmde, stierf hij den vreeselijksten dood, terwijl de menigte rondom hem lachte en joelde en met wreedaardig genot zijn laatste stuiptrekkingen gadesloeg.

Ook nu weer stond een aantal van die gevoelloze beestachtige schepsels om den boeteling heen en genoot van den aanblik van den ongelukkige die half versmachtte, wiens lichaam zich kromde en wrong van pijn, wiens met bloed beloopen oogen uit de kassen puilden en wiens tong hem droog uit den mond hing, doen geen droppel gelaafd, ofschoon de zon al hooger en hooger steeg aan den hemel en hare verschroeiende stralen neerzond op zijn arme gepijnigde ledematen die dropen van 't zweet.

Die ijzeren ring had de huid aan den hals opengescheurd en roode druppels vielen langs zijn lichaam neer, en terwijl de ongelukkige duldeloos leed en schor de kreet »water! water!« trachtte uit te stooten, lachte de menigte rondom hem al woester en woester, en een halfopgeschoten jongen, uit wiens oogen duivelsche kwelgeest sprak, ging vlak vóór den veroordeelde staan, en dronk met volle teugen uit een flesch — wellustig, langzaam, — met smakkende lippen!

De dief sloot de oogen, schuim kwam hem op den mond en rochelend geluid kwam uit zijn borst.

Door de poort der stad kwam een kleine karavaan en een der kameeldrijvers bleef lachend staan en vroeg: »Welken duivel heb ge daar een bed van rozen gespreid?

»Dat is Kwan-Scheng — de koeli — die vervloekte booswicht!« antwoordden de omstanders.

»En wat heeft hij gedaan? Moet hij sterven, of alleen maar hangen?«

»Jammer genoeg, alleen maar hangen! Tfu-Li is een veel te zacht en veel te goed man! Hij straft de mis-dadigers veel te licht en spaart hun leven in plaats van hen aan stukken te laten hakken.«

»Ja, dat is waar! Tfu-Li wordt oud! Wat heeft Kwan-Scheng gedaan?«

»Iets zeer strafbaars, vriendlief, een zware misdaad! Gisteren liep de rijke koopman Put-risch-wang, — gij weet wel een bloedverwant van den grootmachtigen mandarijn Hung — door de straat en droeg over den rug een aantal geldzakken, omdat hij inkoopen wilde doen. Daar sluipt Kwan-Scheng, de booswicht, die men in stukken moest hakken, achter den edelen heer, snijdt ongemerkt de koorden door en vangt de vallende muntstukken in zijne wijde mouwen op! Toasifu echter, het waakzame oog, heeft de misdaad gezien en daarvoor ondergaat de misdadiger nu zijn welverdiende straf. En dat is helaas weinig genoeg want Put-risch-wang is een groot heer!«

De kameeldrijver knikte nam een steen op en wierp dien naar den man aan de martelpaal.

»Hem geschiedt recht! Moge hij veel lijden!« — en meteen dreef hij den kameel aan en ging verder, de karavaan vooruit.

Daar klonk een haastige lichte tred op het vuile houten plaveisel.

Een jong meisje, in de dracht der europeesche diaconessen, baande zich, zwaar ademhalend en vermoeid van 't harde loopen, een weg door de menigte tot bij den martelaar. Aan den arm had zij een mandje met gekookte rijst en een flesch met water vermengd met een opwekkend en versterkend vocht.

Met een blik waaruit innig medelijden met den armen gepijnigden man sprak trad zij op den steen toe, sprong er op en hield den dorstende het water aan de lippen. Geen leven komt in zijne oogen, die zondere eenige uitdrukking haar aanstaren. Maar nauwelijks komt het ijswater over zijne lippen of

een doel wil bereiken, niet bijster kieskeurig is in zijn middelen. Succes tot allen prijs is zijn motto. Het is duidelijk dat deze beginselen, zoo zij bij het staatsbestuur te pas worden gebracht, uiterst gevaarlijk kunnen worden.»

Inderdaad, voegt het blad daaraan toe.

De heer M. Van Geuns tapt echter uit een heel ander vaatje. In zijn *Van Week tot Week* schrijft hij o. a.:

»Krijgen wij een heropening van het Atjeh-debat, door generaal Van Heutsz, den »man der daad«, afgesloten?

Wij hebben het gewaagd onzen lezers het artikel voor te zetten, dat de redactie der »Nieuwe Courant« mocht ontvangen van den oud-resident Sol, en waarin deze redactie blijkbaar meer gezien heeft dan de schrijver van dit overzicht.

Als men door al de breedsprakigheden van het stuk heengeworsteld is, vraagt men in gedachten den schrijver: Beste man, hadt ge niet met één tiende van uw artikel kunnen volstaan om te zeggen wat gij op het hart hebt? En zoudt gij niet beter hebben gedaan dit één tiende... achterbaks te houden?

Waarlijk, zij die den bandjir van geschriften en dagblad- of tijdschriftartikelen langs hun voeten hebben zien voortrazen, zullen begrijpen waarom wij den Hemel bidden ons voor een nieuwe doorbraak te behoeden.

Het stuk des heeren Sol roept als 't ware een boozen geest op, die ons sedert eenige jaren met rust heeft gelaten. Deze booze geest is van een speciale Nederlandsch-Indische constitutie geweest. Hij bezielde vrijwel een ieder die in Atjeh leefde of geleefd had, plus nog eenige honderden anderen, die meenden aan onze nationale glorie verplicht te zijn zich te laten inspireeren. De gevolgen openbaarden zich in publieke twistpartijen, die ons tot wanhoop brachten. In Atjeh hebben de slechte karaktertrekken van ons volk: zwaartillendheid, weinig ondernemingsgeest, gewichtigdoenerij, kleinzieligheid, gelegenheid gehad een verbond te sluiten waarvan men thans, bij 't herdenken, ijst.

Het artikel des heeren Sol, eindeloos uitgesponnen, verward, quasie-gewichtig, kernloos, vormt tegenover het onopgesmukte, betrekkelijk korte, rake reisverhaal van den heer Cremer een soort van antithese, de . . . Atjesche antithese. Op eens zien wij, dat de slappe generatie, die op Noord-Sumatra het spel van Hollandsche lamlendigheid heeft opgevoerd, van het tooneel verdwenen is, voor goed, en dat het nieuwe geslacht, bestaande uit mannen van de daad, haar plaats heeft ingenomen.

Geenszins juichen wij alles toe wat het tweetal Van Heutsz en Van Daalen in Noord-Sumatra doet; ook wenschen wij wat meer controle op hun werk; maar de Hemel beware ons ervoor dat hun het rijk ontnomen worde!

Atjeh. — De gouverneur van Atjeh seinde 21 Juni jl. naar Batavia:

Groep onder europeesch sergeant in marschbivak Keumalaraja aangevallen door groote overmacht bestaande uit vijandelijke bende vereenigd met kamponglieden; vijand maakte twee model geweren buit liet vijftien dooden liggen, gesneuveld twee, gewond zwaar vijf, licht een. onbeduidend twee inlandsche minderen.

Een tweede telegram luidt:

Nader gebleken vijand Keumalaraja negentien dooden achterliet; patrouille uit Samalanga legde twee Moekims Foenoeg neer bendehoofd Bentara Padet met twaalf volgelingen, bij ongeluk gedood een vrouw, gewond een kind, buit; een beaumont een voorlader, gesneuveld één gewond licht een inlandsch mindere.

Verzet ter Westkust van Sumatra. De resident van Tapian na Oeli seinde 24 Juni jl. naar Batavia:

Op het bericht dat St. Manoeling Toroean in vereeniging met Poesoek aan ambtenaren en militairen den toegang belet tot het Simpang complex (bovenlanden Baroes) en daartoe reeds eenige versperringen heeft aangebracht, terwijl de zending van eene commissie naar de hoofden zonder resultaat is gebleven, is de assistent-resident met een patrouille naar het weerspannige gebied vertrokken.

Den 15en dezer is de patrouille bij Poelan Golang van verschillende kanten beschoten, waarop dadelijk geageerd is tegen de kampongs Aik na Oeli en Dolok na Bolan. De weerspannigen kregen 5 dooden, waaronder een vrouw die zich bij de schietenden bevond en 2 gewonden. Onzerzijds geen verliezen.

Den 16en werd naar Sange-Sange en Saoer ni Hoeta opgerukt. Eerst vertoonde men de witte vlag, doch de radja is na die oproeping niet verschenen. In beide kampongs is de woning der radja's onbewoonbaar gemaakt (afgemaakt). De hoofden Hoeta Batoe Dolon en Toen na Oeli onderwierpen zich onvoorwaardelijk.

Den 17en is op andere hoofden gewacht. Op onwilligen zal dezelfde maatregel worden toegepast.

De hoofdaanleggers van het verzet zullen voor den rapat terecht staan. Aan het landschap is 3000 dollars boete opgelegd.

De reden van het verzet is waarschijnlijk aan het priesterhoofd toe te schrijven.

Uit Celebes. De Civiele en Militaire Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden seinde 23 Juni jl. naar Batavia:

De colonne Krapels is 9 Mei jl. te Kolonodale aan de Moribaai gedebarkeerd. Van de opgeroepen hoofden meldde zich den 22en alleen Makole Ede. Maroendoe verontschuldigde zich wegens ziekte. Op 24 Mei vertrok Krapels met twee groepen naar Matandao, het verblijf van Maroendoe, die met de geheele mannelijke bevolking in beschonken toestand werd aangetroffen.

Krapels bleef tot en met 28 Mei in Matandao, verzoende Makole Ede met Maroendoe, en hield met de in grooten getale opgekomen hoofden besprekingen. Maroendoe beweerde door Rehoeta, een hoofd van Tololahi uit Laiwoei, bevreesd gemaakt en afgeraden te zijn naar Kolonodale te komen. Rohoeta werd door een uitgezonden patrouille achterhaald en gearresteerd. Krapels keerde 3 Juni op zijne standplaats terug.

De algemeene indruk is, dat de hoofden en de bevolking van Mori ons niet slecht gezind zijn.

Afgeketst. Naar het *Bat. Nieuwsblad* verneemt, heeft de gouverneur-generaal zich niet kunnen vereenigen met het denkbeeld van de Algemeene Secretarie om een klein bureau voor historiografisch onderzoek op te richten en heeft hij den minister van koloniën die in deze zaak het initiatief had genomen medegedeeld, dat zijns erachtens, de noodzakelijkheid tot het bestendigen van militair-historische studiën niet bestaat.

De minister van koloniën heeft, in verband met dit advies, zijn plannen opgegeven en den landvoogd medegedeeld, dat hij zich met diens meeningen t r zake kan vereenigen.

Deze zaak is dus voorloopig van de baan, meent het blad.

De Expeditie naar Zuid Nieuw-Guinea. Met de Duymaer van Twist is de wetenschappelijke expeditie van Soerabaja naar Zuid Nieuw-Guinea vertrokken. De expeditie bestaat uit de kapiteins A. J. Gooszen en J. H. Daam, met den officier van gezondheid B. Branderhorst, den adjudant-onderofficier Deetman, acht onderofficieren, twee inlandsche topografen, twee ziekenvaders en 72 inlandsche minderen.

Vele officieren, waaronder de plaatselijk commandant, deden den vertrekkenden uitgeleide; ook de bataillonsmuziek was aanwezig.

Een sensationeel kwestie. Uit Soerabaja seinde men dd. 19 Juni aan het *Bat. Hbld.*

Gisteren is door den subst. officier van justitie, vergezeld van den rechter-commissaris, den griffier, den controleur voor de politie en schouten huiszoeking gedaan bij den vroeger ontslagen boekhouder der importfirma Van Nierop en Co. alhier, P. Vader, en bij twee menagères van dezen.

Dit stond in verband met een vroeger ontdekten diefstal van f 50000, door een chineeschen kassier van de firma Van Nierop en Co. gepleegd.

Een onderzoek van de boekhouding van den ontslagen boekhouder Vader wees uit, dat er fouten ten nadeele van de firma gemaakt waren tot een bedrag van meer dan een ton gouds. Vader werd in preventieve hechtenis gesteld.

Hier heerscht groote consternatie, omdat Vader als eerlijk man bekend stond.

Weer een kas-tekort. Door den architect Poth te Madioen is, naar men aan het *Soer. Hbld.* berichtte, een tekort in de B. O. W. kas te Ponorogo ontdekt, groot ongeveer f 900. Dat is één nul minder dan in het cijfer van het kastekort bij de S. S. te Madioen, merkt het blad op, en vervolgt:

Het zou mij sterk verwonderen, of ook daar zal het heeten: »ik ben bestolen!« Ongelukkig voor belanghebbenden, dat dergelijke vliegertjes niet makkelijk meer opgaan.

De resident heeft een onderzoek gelast.

West-Indische Berichten.

Suriname. Naar aanleiding van het pestgevaar voor deze kolonie schreef *Onze West* in het nummer van den 12en Juni ll. het volgende:

»Zaterdag is alhier van den Hollandschen Consul te Trinidad het telegrafisch bericht ontvangen, dat zich aldaar twee gevallen van builenpest met doodelijken afloop hadden voorgedaan.

In verband daarmede zal, zoo vernemen wij, het stoomschip Prins Willem III, dat a. s. Maandag van de Eilanden verwacht wordt, niet aan den steiger komen, maar buitengaats blijven liggen en alzoo elk contact met den wal worden vermeden. De passagiers van Holland zullen per stoombarkas of andere gelegenheid naar buiten worden vervoerd.

Nog nimmer heeft het pestgevaar zich zoo dichtbij vertoond. Hoe de pest te Trinidad is binnengeslopen kunnen wij slechts onderstellen. Ze zal wel door een schip van een besmette haven zijn aangebracht. Nu zijn in den tegenwoordigen tijd de quarantaine maatregelen daar om te verhinderen dat dergelijke geesels van het menschelijk geslacht hun gevreesden intocht maken. En in Trinidad zullen die quarantainemaatregelen wel degelijk zijn toegepast. Niettegenstaande dat, is de ziekte er toch.

De een of andere nalatigheid zal daarvan wel de schuld wezen.

Het komt ons voor, dat een quarantaine dan pas afdoende werkt, wanneer zij, we zouden haast zeggen tot in het belachelijke doorgedreven wordt toegepast. Een slordige quarantaine is geen quarantaine meer.

We verwachten van ons geneeskundig toezicht, dat het door een uiterst zorgvuldige toepassing van de afzonderingsmaatregelen onze kolonie voor het dreigend gevaar zal behoeden.»

In verband met de maatregelen, ten aanzien van dit gevaar, getroffen, betreffende reinheid der erven en straten, kan nog worden ontleend aan de Surinaamsche bladen, dat thans een begin gemaakt is met het doen van opmetingen ter verkrijging van de noodige gegevens voor een uit hygienisch oogpunt zeer gewenschte afdoende verbetering der afwatering, met welke opmetingen de heeren Amson en Bruyning werden belast.

Uit den onlangs openbaar gemaakten staat der goudaanvoeren te Paramaribo gedurende de eerste vijf maanden van dit jaar blijkt dat deze nagenoeg 377 kilogrammen bedroeg tegen ruim 411 en 381 kilogrammen in de overeenkomstige tijdvakken van 1906 en 1905. Achteruitgang dus zelfs bij laatstgemeld jaar vergeleken? Wij meenen mogelijke zwartkijkers er op te moeten wijzen, dat in den staat der aanvoeren over de maand Mei de Compagnie des mines d'or die gemiddeld 20 kilogrammen in de maand aanbrengt, met nihil staat genoteerd, zoodat waarschijnlijk tengevolge van den hoogen waterstand in de Marowijne de verzending der April-productie eenige vertraging heeft ondergaan. Is dit werkelijk het geval dan zou zonder zulke vertraging de maand Mei van dit jaar met aanvoeren van over de 100 kilogrammen weder gunstig afsteken bij dezelfde maand van 1906, toen nagenoeg 89 kilogrammen werden aangevoerd. Uit het in den laatsten tijd veel besproken district Saramacca waren de Mei-aanvoeren van dit jaar wederom eenigermate bevredigend, zoodat de placers dáár waarschijnlijk nog niet op zijn, als gevreesd werd.

Wat de Javaansche immigratie betreft, blijft het voor deze kolonie nog maar steeds een komen en gaan. Den 18en Juni keerden weer omstreeks 150 Javanen, wier contract verstreken was via Amsterdam naar hun land terug, terwijl enkele dagen later de *Prins Maurits* 241 javaansche emigranten aanbracht, w. o. 169 mannen en 72 vrouwen. *Onze West* teekende omtrent dit transport aan:

»Bij ons bezoek aan het depôt konden we wederom opmerken, hoe dit volk gesteld is op zindelijkheid, netheid van kleeding, en behoefte heeft aan een meer comfortabel leven dan de britsch-indische koelies. Er waren zelfs vrouwen, die een naaimachine hadden medegenomen."

---

een siddering vaart door zijn lichaam — een diepe zucht welt op uit zijn borst — en Kwanscheng dronk met lange gretige teugen! Meer! meer! — een zacht gesteun van onuitsprekelijk genot! En andermaal rustte de blik van den boeteling op de Samaritaansche, een wonderlijke blik, wild, woest, doordringend als wilde hij het bleeke, engelgoede gelaat der diacones verslinden!

Dreigend, vol haat kijkt hij haar met zijne met bloed beloopen oogen aan, en de blauwachtige lippen fluisteren iets wat veel van een vloek heeft.

Zuster Johanna brengt met bevende hand hem een lepel rijst aan den mond, maar Kwan-Scheng knijpt de lippen vast opelkaar en sloot plotseling de oogen.

»Ik kom van avond terug, om u te laven!« — zei zij in 't Chineesch, »of zal ik eerder komen? Heb gij ergen dorst?«.

Geen antwoord. — En toen de zachte vriendelijke stem nogmaals dezelfde vraag tot hem richtte, klonk 't ruw en toornig van zijne lippen — »Ga!«

»Ik wilde de wonden aan uw hals wat betten!« fluisterde zij bijna smeekend. Kwan-Scheng keek haar echter aan als een wild dier en gilde — »Ga!«.

»Zij sprong van den steen af en ging, zachtkens zuchtende, door de menigte heen, haars weegs.

Er was reeds hier en daar gemompeld, toen de diacones op de boeteling toetrad. Eenigen hadden zelfs dreigend den vuist gebald en getracht de slanke gestalte weg te dringen van den schandpaal. Maar de beide soldaten, die de wacht hielden, hadden hen met hunne breede zwaarden tegengehouden.

»Kwou-Scheng zou niet sterven?« Die blanke duivelin heeft niets bij hem te maken!« een dreigend een stem zich hooren. Maar de soldaten haalden de schouders op en antwoordden slechts »Tfu-Li heeft het niet verboden!«

Men wierp zuster Johanna toornige blikken na, en bespotte haar en daar nu de Chineezen het kostelijk schouwspel was ontzegd een mensch van pijn, honger en dorst te zien omkomen, wierp men Kwau-Scheng nog met een paar steenen en zocht een ieder mismoedig zijn woning op, om daar beschutting te zoeken tegen de verzengende hitte. De soldaten strekten in de schaduw zich op hunne matten uit en begonnen gapende, een spel met gekleurde stokjes en kleine ballen — de boeteling hing bewegingloos met gesloten oogen, een doode gelijk in den brandenden zonnegloed.

De avond viel en daar er tn de stad een groote trouwpartij was, waarnaar de nieuwsgierige menigte met nitgerekte halzen en open mond stond te kijken bleef het in de buurt van de strafplaats tamelijk leeg.

Weder trilden en beefden de ledematen van den ongelukkige en als wanhopend keek hij in de richting vanwaar zuster Johanna, dien middag was gekomen. Zou zij terug komen? Of had hij haar met zijn vloek voor goed van zich gestooten? Neen, zij had hem geen vergift gegeven zooals hij vermoed had. Het water dat zoo vreemd smaakte en op de tong brandde had hem wonderlijk verkwikt en versterkt. De vreemde duivelin had hem goed, geen kwaad gedaan!

En nu kwelde de dorst hem weer en de honger knaagde aan zijne ingewanden. De tong kleefde hem aan het verhemelte, hij had nauwlijks de kracht meer om te roepen!

Zou zij komen? — — Zou zij . . ?

Plotseling sloeg hij met de magere armen, wild om zich heen, als in blijde verrukking! Ja, zij komt! Zij rept zich om bij hem te komen!

(Wordt vervolgd).

Zou het nu geen aanbeveling verdienen en niet mogelijk wezen om nu blijkbaar betere elementen door de werving op Java voor Suriname worden gewonnen dan vroeger het geval was, meer nog dan te voren er op te werken deze elementen voor de kolonie te behouden. We lezen in de surinaamsche bladen dat het bestuur thans weder doende is naar terreinen uit te kijken voor de vestiging van immigranten, doch al weder van britsch-indischen landaard, terwijl de Javanen er nog steeds met honderden na afloop van hun verband tusschen uit blijven trekken.

Curaçao. De Koloniale Raad heeft achttien ontwerp-verordeningen ter behandeling gekregen, waarbij het voorgestelde nieuwe belastingstelsel zal moeten worden ingevoerd, na goedkeuring door dien Raad.

De »Wekker« teekent naar aanleiding van deze materie o. a. het volgende aan:

»Zoetjesaan begint men met meer kalmte te redeneeren omtrent de 18 bij den Kolonialen Raad ingediende ontwerp-verordeningen, strekkende ter reorganisatie van ons belastingstelsel. Algemeen erkent men, dat de bewerker dier wetsontwerpen een weldoorwrocht stuk werk heeft geleverd, dat ten volle getuigt niet alleen van zijne technische kennis, maar tevens van zorgvuldige onderzoekingen en nauwgezette studie. Het zij verre van ons, te willen beweren, dat het werk in allen deele volkomen is. Volkomenheid is ook op wetgevend gebied niet bereikbaar, doch ernaar dient te worden gestreefd, en dit is vooral de taak van het wetgevend lichaam, dat de hetzelve aangeboden wetsvoorstellen aan een streng en critisch onderzoek behoort te onderwerpen, waarbij op ernstige en oordeelkundige wijze rekening moet worden gehouden met de belangen èn van den Staat èn van den burger.

Van harte hopen wij, dat onze kolonie thans een belastingstelsel zal erlangen, dat, ten volle beantwoordende aan de eischen van de techniek, tevens zoodanig ingericht zal zijn, dat iedere burger in de huishouding der kolonie het deel bijdragen zal, dat hij bij machte is, daarvoor af te zonderen, en dat het stelsel, noch in zijn geheel, noch in zijn deelen, in het minst belemmerend zal werken voor den handel, die de hoofdbron van ons bestaan is en zonder welken het hoofdeiland tot de onbeduidendheid van een der onderhoorige eilanden vervallen zou.

Van Vreemde Koloniën.

De slag bij Plassey. Den 23en Juni te midden van de, in Engelsch-Indië heerschende onrust, die volgens den berichtgever van de *Times of India*, Henry Newman, voor wat Bengalen aangaat, er niets minder ernstig om is nu ze zich niet meer in openlijke rustverstoringen uit, viel de gedenkdag van een der merkwaardigste feiten in de geschiedenis van de vestiging der britsche suprematie over Britsch Indië.

Op vorengenoemden datum was het honderd-vijftig jaar geleden, dat de slag bij Plassey plaats had, die het britsch gezag over Bengalen vestigde, waar het britsch element te voren in het Noorden van Indië slechts door een handvol handelaren en enkele faktorijen was vertegenwoordigd, die er slechts bij wijze van gunst gevestigd waren. In het Zuiden in Madras, was na harden kamp de, door Dupleix gevestigde fransche suprematie door Clive en Lawrence reeds zoo goed als vernietigd om voor de engelsche plaats te maken, maar de toestand in het Noorden was nog zoo, dat toen men Calcutta, te dien tijde reeds de hoofdzetel der Engelsche Oost-Indische Compagnie, ging versterken, dit een protest ten gevolge had van den, in 1756 als subadar van Bengalen, Behar en Orissa opgetreden, jeugdigen Siraj-ud-Daula, een nakomeling van den geduchten Timoer.

Het antwoord op dit protest, waarbij de eisch gevoegd was, dat het werk aan de versterkingen onmiddellijk zou worden gestaakt, luidde dat de werken noodig waren met het oog op mogelijke vijandelijkheden van fransche zijde. Siraj-ud-Daula, die zich juist op marsch bevond om een ongehoorzame vazal tot rede te brengen, ontstak over dit antwoord, dat geen rekening hield met den door hem gestelden eisch, in zoodanige woede dat hij onmiddellijk besloot de wapens tegen de Engelschen te keeren. Na eerst de Engelsche faktory te Kasimbazar te hebben genomen, rukte hij tegen Calcutta op, dat hij in Juni 1756 binnentrok. Toen volgde de afgrijselijke gruwel van het Zwarte Gat, waar 146 engelsche gevangenen in een cel in het fort werden bijeengeperst in een ruimte van 18 bij 14 voet, zoodat slechts 23 de martelingen van een enkelen nacht overleefden.

Toen het bericht van den val van Calcutta in Augustus van dat jaar Madras bereikte, werd een expeditie samengesteld, die zich den 16en October onder kolonel Clive inscheepte en te Foella landde, een dorp aan de Hoeghli, waarheen zich reeds een detachement onder majoor Kilpatrick had begeven op de ontvangst van het bericht van den val van Kasimbazar. Clive rukte dadelijk tegen Calcutta op, dat bij zijne nadering door de 3000 man sterke bezetting, door Siraj-ud-Daula dáár achtergelaten, werd ontruimd.

Siraj-ud-Daula verzamelde hierop eene aanzienlijke troepenmacht, zoodat hij omstreeks het midden van de maand Juni 1757 met 70000 man, waaronder 18000 ruiters en 53 stukken geschut bij Plasseij stond, een dorp aan de Bhagirathi.

Clive, die intusschen ook niet stil gezeten had en zich het eerst tegen de gevaarlijke, natuurlijke bondgenooten van den subadar, de Franschen, richtte, wier vestiging te Sjandernagor hij aanviel en nam, trok den 13den Juni 1757 uit genoede plaats op met een legertje, bestaande uit 900 Europeanen, 200 Topasses (portugeesche kleurlingen), en ongeveer 2000 man inlandsche troepen van Madras, acht zesponders en twee houwitsers. De Europeanen werden met de krijgsvoorraden in booten langs de rivier opgevoerd, terwijl de inlandsche troepen overland volgden. Den 17den Juni werd de stad Katwa met daarbij gelegen fort genomen op den rechteroever van de Bhagirathi, terwijl de macht van den subadar zich op den linkeroever bevond.

Clive, in het geheim onderhandelingen aangeknoopt hebbende met Mir Jafar, die zich in het kamp van den subadar bevond en over 15000 man beschikte, maar nog in het onzekere verkeerende omtrent diens steun, aarzelde nog de rivier over te trekken en belegde daarop een krijgsraad. De vraag, welke aan den uit ongeveer twintig officieren samengestelden krijgsraad werd voorgelegd was deze: of onder de bestaande omstandigheden en zonder anderer hulp het geraden zou wezen de rivier over te trekken en slag te leveren, dan wel of men zich te Katwa zou versterken en wachten tot de moesson voorbij was, als wanneer de Maharatten of eenige andere macht zou kunnen worden overgehaald om zich bij hen aan te sluiten." Clive was tegen een onmiddellijke actie en de meerderheid die hem bijviel, overstemde den drang naar den aanval, waarvoor een der leden, Eyre Coote, met warmte het woord voerde. Na de beslissing evenwel van den krijgsraad kwam een boodschap van Mir Jafir, waarin deze den gezochten steun beloofde, waarop Clive besloot om onmiddellijk tot den aanval over te gaan. Dra waren de bevelen voor den opmarsch uitgevaardigd en te één ure 's nachts van den 22sten Juni was het britsche legertje in het, sedert beroemde mango-bosch van Plassey, waarvan evenwel nu 15 jaren geleden de laatste boom het aflegde, verzameld. Dit bosch was ongeveer 800 voeten lang bij 300 breed en was omgeven van een aarden wal, waarvoor een sloot lag. Op den oever van de rivier stond een jachthuis van den subadar of nawab, dat door een steenen muur was omgeven. Hier plaatste Clive eenige troepen met 2 veldkanonnen.

Het leger van den nawab lag op een mijl afstands in een versterkt kamp, met een met vuurmonden bewapende redoute aan den zuidelijken hoek. Het meest formidable deel van het 70000 man sterke leger, werd een detachement van 40 of 50 Franschen met 4 veldstukken onder St. Frais geacht.

Bij het aanbreken van den dag op den 23en Juni 1757 zag Clive van het jachthuis op den rivieroever het leger van Siraj-ud-Daula, in vollen opmarsch naar zijne positie. De aanblik was genoeg om den stoutmoedigste te doen verstellen. Ontelbaar scheen de massa die daar naderde met groote door lange rijen ossen getrokken kanonnen. Een aantal rijk opgetuigde olifanten verhoogde den luister van het schouwspel. Oprukkende, als lag het in de bedoeling de britsche macht te omsingelen, waar deze niet door de rivier gedekt was, staakte het vijandelijke leger den opmarsch, zoodra het zich uit het kamp ontwikkeld had, en nam St. Frais met zijn detachement en 7000 man van de beste troepen van den nawab, onder Mir Madan, stelling bij een op ruim 800 meters ten Zuiden van genoemde redoute gelegen grooten vijver, terwijl de verrader, Mir Jafar, op den linkervleugel, het dichtst dus bij de britsche positie stond.

Clive trok den vijand uit het mango-bosch tegemoet en nam daarvóór een stelling in, met de europeesche troepen in het centrum en zijn linkervleugel aangeleund tegen het jachthuis, waarvoor bij een steenoven twee kanonnen werden opgesteld. Een hevige kanonnade brak nu los en in een half uur tijds zag Clive zich genoodzaakt met een verlies van 30 man in het mango-bosch achter den beschermenden aardwal terug te trekken, met achterlating van detachementen ter bezetting van jachthuis en steenoven. Door dezen terugtocht aangemoedigd kwam de vijand nader, maar zijn schoten vielen te hoog en om elf uur waren de verliezen van den nawab grooter dan die aan engelsche zijde.

Hier werd nu een beraadslaging gehouden en besloten den nacht af te wachten voor den aanval op het vijandelijke kamp. Tegen den middag brak toen een hevig onweder los, waardoor 's vijands kruit nat werd, zoodat zijn vuur nagenoeg ophield. In de onderstelling dat de britsche kanonnen ook onbruikbaar zouden wezen, leidde Mir Madan zijne cavalerie ten aanval op Clive's stelling, maar hier had men de voorzorg genomen het kruit te bedekken, zoodat de aansnellende ruiters met een vernielend, vuur konden worden ontvangen, dat hun met verlies van hun aanvoerder op de vlucht joeg.

Op dit oogenblik was het dat Siraj-ud-Daula den verrader Mir Jafar bij zich liet ontbieden en dezen zijn tulband voor de voeten werpend bezwoer trouw te blijven en diens belofte van trouw ontving, eene belofte dra geschonden, daar Mir Jafar onmiddellijk een brief aan Clive opstelde en verzond met een relaas van het voorgevallene en den raad om dadelijk tot den aanval over te gaan. Deze brief bereikte Clive eerst in den avond, toen inmiddels het pleit reeds was beslecht. Clive rukte toch weder na den aanval der cavalerie te hebben teruggeslagen op, waarop een andere verrader, Raja Dulab Ram, den nawab wist te overtuigen dat de slag verloren was, en hem er toe bracht, een kameel te bestijgen, en met een escorte van 2000 man naar Mursjidabaad te vluchten.

Het was toen twee uur. De vijand trok zich achter zijne verschansingen terug, met uitzondering van het troepje Franschen, dat zijne stelling bij den vijver vasthield. Aangevallen moest St. Frais naar de redoute wijken, maar ook deze viel weldra den britschen troepen in handen en omstreeks vijf uur was het heele leger van den nawab in volle vlucht, en vielen bagage, kanonnen en het kamp in handen der overwinnaars, die niet meer dan 43 dooden en 49 gewonden telden tegen wellicht duizend man, die aan de andere zijde gevallen waren.

Zoo eindigde de slag bij Plassey en zoo begon de britsche suprematie over het Noorden van Indië, als uitvloeisel van hopelooze onderlinge verdeeldheid en naijver de beste steunpilaren ook thans nog van het britsch gezag over het indisch reuzenrijk.

Engelsche en Fransche koloniale ambtenaren. Er is den Franschen en zulks niet geheel ten onrechte verweten dat zij de koloniën hoofdzakelijk gebruiken als middelen om een zoo groot mogelijk aantal ambtenaren onder dak te brengen, zoodat de selectie dan ook wel te wenschen laat, waar tot de laagste rangen door Europeanen worden ingenomen, die dan van zelf kunnen opklimmen. In de engelsche koloniën ziet men daarentegen slechts de hoogere rangen door Europeanen ingenomen, waaraan ook met het oog op de hoogere bezoldiging hoogere eischen kunnen worden gesteld.

Eene vergelijking tusschen de engelsche en fransche koloniën in West-Afrika, wat het aantal europeesche ambtenaren betreft en hunne bezoldiging, leidt tot de volgende uitkomsten.

Men vindt in Fransch West Afrika 1660 fransche ambtenaren, die in het geheel aan traktementen eene som van 9.817.836 franken ontvangen, terwijl in de engelsche koloniën in West Afrika in het geheel slechts 895 Engelsche ambtenaren worden aangetroffen, die te zamen een bedrag toucheeren, gelijk staande met 10.883.350 franken, zoodat een engelsch ambtenaar gemiddeld bijna het dubbele toucheert van het aan zijn franschen collega toegelegde gemiddelde. Terwijl dan ook van de fransche ambtenaren in die streken 1519 of meer dan 90 percent minder dan 10000 franken aan salaris ontvangen en zelfs 374 of ruim 22 percent zich met traktementen van 3000 tot 2000 franken en zelfs daarbeneden, wat 56 hunner aangaat, moeten vergenoegen, ziet men dat in de engelsche koloniën in West-Afrika aan 512 ambtenaren of 57 percent van het totaal traktementen worden toegekend, gelijkstaande met 10000 franken en hooger, terwijl er op de traktementstaten slechts een honderdtal of omstreeks 12 percent voorkomen, wier salaris minder bedraagt dan het equivalent voor 7000 franken.

In de fransche koloniën worden om maar een zoo groot mogelijk aantal Franschen onder dak te brengen, allerlei baantjes aan Franschen opgedragen, waarvoor in de engelsche koloniën gebruik wordt gemaakt van het inlandsch element. Zoo treft men in Fransch West Afrika slechts 1500 inlandsche ambtenaren aan, die in het geheel een bedrag ontvangen van 2.839.128 franken of gemiddeld 1900 franken ongeveer per hoofd, tegen 2669, aan wie in totaal een bedrag toekomt, gelijk staande met 4.386.175 franken of gemiddeld ongeveer 1700 franken per hoofd, in de engelsche west-afrikaansche bezittingen, waaruit tevens blijkt dat John Bull nog op zijn inlandsche ambtenaren een kleinigheidje uitspaart ten behoeve van het europeesche element.

De opstand in Duitsch Zuidwest Afrika. De duitsche generale staf publiceerde het slot van zijn verslag betreffende den veldtocht tegen de Herreros en Hottentotten, waaruit blijkt, dat van den 25n October 1903, toen de opstand der Bondelzwarts uitbrak, tot den 8n Februari ll. 295 gevechten zijn geleverd, waarvan 88 tegen de Herreros en 207 tegen de Hottentotten.

In dezen strijd gaven de inboorlingen blijk van moed en van een bijzonder talent ten opzichte van het gebruik maken van het terrein. De Herrero, door zijn natuurlijke wildheid, physieke kracht, volhardingsvermogen en weinige behoeften, een meester in den guerilla-krijg, werd nog overtroffen door den Hottentot, geheel vertrouwd met zijne omgeving en van zijne kindsheid gewoon met het geweer om te gaan voor de jacht, uitermate mobiel, zoo te voet als te paard, het geregeld gevecht niet vreezende, waar het er om ging zijn huisgezin en zijn goed te verdedigen, en ook een meester in den guerilla-krijg, zoodra hij de zijnen en het zijne over de grenzen in veiligheid had gebracht.

Tegen zulke tegenstanders was het een harde strijd, die betrekkelijk dan ook vele offers kostte, waarbij nog ziekten kwamen, die onder de troepen huishielden, zoodat het aantal gesneuvelden en tengevolge van bekomen wonden of ziekten overledenen 1494 bedroeg, waaronder 96 officieren, terwijl 857, waaronder 83 officieren, werden gewond.

Kina in den Congo-staat. Met de *Libreville* zijn onlangs een aantal kina-planten van de acht erkend beste soorten naar den Congo-staat verzonden, terwijl nog in den loop van dit jaar ongeveer 1500 planten uit den kolonialen tuin bij Laeken zullen worden overgevoerd, om in de daartoe het best in aanmerking komende streken van den Congo-staat te worden uitgezet. Bij het bestuur zitten bij deze proef geen commercieele doch slechts humanitaire doeleinden voor.

Het japansche experiment in Korea. De onthullingen der koreaansche deputatie over het optreden der Japanners in het land der morgenkalmte zullen niet hebben nagelaten als eene koude douche te werken op de bewonderaars à outrance van Japan, waaraan het in onzen tijd niet ontbreken kon met zijne aanbidding van het succes.

Voor onze lezers kunnen die onthullingen geene bepaalde verrassing zijn geweest, waar wij reeds in ons nummer van den 21sten Februari ll. er op wezen, hoe de lof zelfs van een bewonderaar en vriend der Japanners, den Engelschman Cotes, gewezen oorlogscorrespondent der *Times of India* aan japansche zijde, aan het japansche

bestuur over Korea toegezwaaid in menig opzicht te denken moest geven.

Wij haalden uit zijn schrijven o. a. aan hoe niet alleen de koreaansche edelman den Japanner haat maar ook diens meer nederige landgenoot zijne grieven tegen den nieuwen meester heeft, en lieten daarop volgen:

„Welke die grieven zijn, deelt Cotes niet mede, maar ontegenzeggelijk moeten deze gezocht worden in de arrogantie en het tirannieke optreden der Japanners. Een staaltje hiervan geeft de schrijver, waar hij om de lafheid de Koreanen te schetsen, het volgende opmerkt: „De japansche koelie ziet er niets in om op straat een Koreaan, die hem in den weg loopt, te slaan, in het volle vertrouwen, dat de man niets terug zal doen."

We kunnen hier nu nog aan toevoegen dat blijkbaar naar hetgeen de deputatie over het optreden der Japanners mededeelde zoo'n koelie, die in zijn eigen land tegenover den hooger geplaatsten landgenoot de nederigheid zelve is, zich in het koreaansche „protectoraats" alles mag veroorloven tegen den Koreaan in het volle vertrouwen, dat de machthebbers hem toch niets zullen doen en zelfs nog den Koreaan zouden straffen, die het wagen zou, zelfs geprovoceerd, een hand uit te steken naar een Japanner.

De gewone manier van doen der Japanners trouwens, waar we ons herinneren, hoe omstreeks vijf jaren geleden als een cause célèbre het geding de aandacht trok tegen een geemployeerde van een eeropeesch handelshuis te Kobe, die door japansche arbeiders aangevallen en met den dood bedreigd, ter zelfverdediging van zijn revolver gebruik maakte, daarbij een arbeider verwondde en voor dat feit door den japanschen rechter tot langdurige gevangenisstraf werd verwezen.

INGEZONDEN.

Aan
de Redactie van het
Koloniaal Weekblad
„Oost en West".

In uw Weekblad van Donderdag 18 Juli jl., zal een, in de 5e en 6e kolom, uit *„De Controleur"* overgenomen publicatie van „Blanda" over „indische ambtenaarsbelangen", zeker de bizondere aandacht van velen getrokken hebben.

Het heet toch: dat onder het tegenwoordige regime bizonder gesold wordt met de indische landsdienaren en dit nu wel naar aanleiding van het „sensationeele ontslag van den majoor Posno", aan den dijk gezet „om zijn eerlijkheid en omdat „hij door zijn plichtsbesef zijn chefs in „den weg scheen te staan".

De landsdienaar heet in zijn toestand van ambtelijke rechtsloosheid geheel overgeleverd aan de genade of de ongenade van hen, die het staatsgezag uitmaken; de ambtelijke toekomst biedt niet de minste zekerheid in stabiliteit en daaronder lijdt natuurlijk de publieke dienst. Waar feitelijk alle rechtszekerheid aan den ambtenaar onthouden wordt, kan het wel niet anders, of de staat moet slecht gediend worden.

Elk indisch ambtenaar weet of gevoelt het, dat zelfstandig oordeel, gevoel voor onafhankelijkheid, eigen initiatief, critische aanleg of neiging hoogst gevaarlijke zaken zijn, ballast, dien hij over boord heeft te zetten, of anders de risico te loopen den eenen of anderen dag er den dienst mede uit te dwalen.

Buiten twijfel is, dat dit eerder leidt tot het aankweeken van een servielen geest, dan tot de ontwikkeling van karakter en verantwoordelijksgevoel en dat voor de goede elementen de aantrekkelijkheid van het ambtenaarschap daaronder wel zeer lijden moet".

Een Indische kennis, zoo zegt hij (Blanda) ten slotte, die onder zeven gouverneurs-generaal gediend heeft en nog steeds in dienst is, gaf ons laatst zijn oordeel over het huidig régime te kennen in dezen Cri de coeur: „dat hij den toekomst van den indischen ambtenaar nooit zoo onzeker geweten had als thans.

Wie binnentreedt late alle hoop thans varen!"

Zoo moet de waarschuwing luiden, onlangs door rechterlijke ambtenaren met verlof, in de Studenten-Societeit en het Universiteits-gebouw te Leiden aangeplakt!

Erg genoeg. Jammer, dat die verlofgangers niet met name zijn genoemd. Wij hopen, en mogen vertrouwen, dat de te Leiden studeerende candidaat-ambtenaren er door uit het veld geslagen zijn.

Onder het tegenwoordig régime, alzoo onder den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal, zou het den landsdienaren dus minder goed dan te voren gaan, — wat de zekerheid van hunne toekomst betreft.

Het gaat stellig moeielijk, met zekerheid de carrière van een in indischen dienst tredende te voorspellen, en waarschijnlijk blijkt, dat er altijd teleurgesteld zullen worden en men misrekeningen, in den regel, zal wijten aan onbillijke beoordeeling eener- en onredelijke bevordering anderzijds.

Zonder overdrijving kan ook beweerd worden, dat de Regeering niet altijd gelukkig is in hare keuze, — dat niet altijd en overal steeds „de rechte man op de rechte plaats" komt. Maar dit is iets anders dan stelselmatig onderdrukken van plichtsbesef, zelfstandig oordeel en eigen initiatief, het, in één woord, bevorderen van servielen dienst.

Allerminst, meen ik, zou dit te verwachten zijn van den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal, die, ook in inférieure rangen, de doorslaande bewijzen leverde van durf en wilskracht, van plichtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel.

Die pruttelen en anderen ontmoedigen, op grond van vermeende ervaringen, mogen zich zelven eens onderzoeken en ernstig navorschen, hoe er over het algemeen wordt of werd gediend. Mogelijk pleiten ze voor verzachtende omstandigheden, waar ze alle schuld op hoogeren, op het hoogst gezag werpen.

Wie zijn vrij gekozen taak niet lief heeft, zich er niet met hart en ziel onafgebroken aan wijden kan, die heeft kans noch recht op hooge aanspraken.

Wien 't niet snel genoeg gaat, die door ongeduld mismoedig en daarmede minder werkzaam wordt, hij herzie zich zelven, vóórdat hij anderen de schuld van zijn illusiën-verlies wijt.

Waar duizenden den lande dienen, kunnen er velen geduld blijven, wier talenten en werkzaamheden te wenschen overlaten. Maar de dienst in zijn geheel vordert sterke persoonlijkheden, van welke kracht en invloed uitgaan.

Deze zullen, zij het soms laat, hun weg vinden, te eer en te meer, naar gelang de minderwaardigen toenemen.

Is er inderdaad altijd door allen streng en ijverig gediend? Een afscheid nemend G. G. achtte weer eens een *Daendels* noodig en een fungeerend G. G. schreef „ik moet mijn residenten met een lantaarntje zoeken", terwijl een optredend G. G. zich aldus uitte: „dit heb ik reeds opgemerkt, dat de machine traag loopt en het een toer is *de waarheid* te vernemen."

En dan zou men moeten huiveren, flink te werken en flink voor de waarheid uit te komen! Gemis aan samenwerking en onderling vertrouwen, een slag om den arm houden, ten einde eventueel gedekt te kunnen zijn, een en ander, en zooveel meer, kon de indische ambtenaarswereld, tot groote schade voor en vruchtbaren algemeenen dienst bedreigen.

Ik heb niet onder zeven, slechts onder vijf G. G. gediend, onder vier residenten en twee assistent-residenten, maar nooit de droevige ervaringen opgedaan als nu door Blanda geschetst. Ernstige jonge lieden, goed onderlegd en van goeden wille hebben niet te vreezen, al kunnen nu niet *allen de hoogste* betrekkingen bereiken.

v. G.

Baarn, 20 Juli.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Mei 1907.

Voorwoord, door F. K. Overduyn. — Studiën op bevloeiingsgebied. Engelsch-Indië. Inleiding, door F. K. Overduyn. — De desalanden in de afdeeling Probolingo, door Ch. Borel. — Meer inkomsten voor de schatkist, door Herz. — Een en ander over de exploitatie van den cocosboom, door F. K. Overduyn. — Percara policie deng en Prijaji-policie. I, door W. H. — Padizaad-selectie, door Sarvaas. — De Uiencultuur in Noord-Bantam, door F. S.

De Indische Mercuur. 23 Juli 1907.

Balthazar Heldring †. — Desinfectie door blauwzuurgas, door Dr. H. M. Quanjer. — De tabaksverkoopen uit den 106 Sumatra-, Java- en Borneo-oogst. — Een Gouvernements Cassavefabriek op Madoera. — De Britsch-Indische Papierindustrie. — Economische toestanden in Siam. — Aanwijzingen voor het planten van Kadelé. — Middelen tot rattenverdelging. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 8.

Van 't oude Soerabaja, door Gabriël (vervolg). — Naar de Soerabajasche jaarmarkt (met tal van teekeningen). — Nieuw Scheveningen (met foto's), door P. Artimon. — Toestanden bij den spoorwegdienst, door De Vicq. Enz.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N.-I. Maart—Mei. 1907.

De rechtspersoonlijkheid van Ned. Indië in de ontwerp-wetgeving, door Mr. H. s'Jacob. — Het algemeen belang en de particuliere landbouw, door Justus. — Prae-advies met betrekking tot de vernieuwing van het octrooi verleend aan de Javasche Bank, enz., door F. D. Cochius. — Over Hevea Brasiliensis in Singapore, door Dr. R. Slechter. — De agave-cultuur in Duitsch Oost-Afrika. — De invoering van de dubbele boekhouding bij de gouvernements-administratie, door Dr. H. Onnen Jr. — Het eeuwfeest der stoomvaart, door Noach. — Circulaire en vragenlijst van het Alg. proefstation Salatiga. — Kinine-monopolie in Griekenland. — Verband tusschen klimaat en plantengroei. — Het gebruik en de waarde van alcohol in de industrie. — Varia. — Producten-markt en wisselkoersen over Maart—April 1907.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Het SS. „Goentoer", Gezagvoerder H. le Clercq van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept:

Mevr. C. Gauw—Vermeer.
H. Raat.
Mej. G. H. C. Korfmacher
L. G. Tupker.
G. Brill.
J. G. van Ham met echtg. en 1 kind.
Raden Tjokro Adi Koesoemo.
J. G. B. G. Bressler.
S. J. de Bruyn.
H. J. Schlechter.
F. J. Hoebink.
L. Labotz.

Naar Southampton:

J. M. Kolff.
P. Boezaardt en echtg.
A. de Boer.

Naar Marseille:

Prof. Dr. C. F. A. Koch en 2 zoons.
Mevr. de Wed. Dr. H. van Goreum en dochter.
Dr. W. P. C. Knuttel en dochter.
J. Knappert.
L. de Vos.
W. A. Hoogendam.
E. W. J. Scharphuis.

Brengt een bezoek aan

BOEATAN,

thans

Heulstraat 19, DEN HAAG.

Permanente Tentoonstelling van Indische Kunst en Nijverheid.

VERKOOP en NABESTELLING.

Toegang VRIJ.

Gelegenheid tot het gebruiken van Thee met Indisch gebak van 3—6 uur.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ....

den .... 190 ....

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen**, gereed om op de perken geplant te worden.
Per 25 stuks *f 1.25*, p. 100 st. *f 4.50* en per 1000 stuks *f 40.—*.
Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.
Spoedbestelling verzocht.
De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
LEIDEN.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
DEN HAAG.
Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*
Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
1ste huis naast de Brandweerkazerne,
'S-GRAVENHAGE.

Maatschappij NUTRICIA,
ZOETERMEER.
Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, Telefoon 4797.
Filiale ROTTERDAM, Zuidblaak 76.
Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.
Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.
Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT
Den Haag.
Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van
10--4 en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Extra aanbieding, zoolang de voorraad strekt.

Buitengewoon zwaar JAEGER

HEEREN-PANTALONS en BORSTROKKEN, f 2.75 per stel,

franco door geheel Nederland, na ontvangst van postwissel, met opgaaf van kleine, middel- of groote maat.

Wat niet in alle opzichten voldoet, kan worden teruggezonden en het volle bedrag wordt onmiddellijk gerestitueerd.

Adres: Hollandia Tricot, Prinsengracht, Amsterdam.

Op afbetaling

Piano's, Orgels, Gramophoons, Phonographen en Blaasinstrumenten.

H.H. met Gemeente- of Rijksbetrekkingen geen vooruitbetaling.

Bij elke Gramophoon of Phonograaph 15 records.

Let s.v.p. goed op het adres.

M. C. J. DUNSELMAN,
AMSTERDAM. Jacob Van Lennepstraat 11.

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging

Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.

DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging 3 pct.	Voor bedragen gedurende 6 maanden 4 pct.
〃 〃 gedurende 1 maand 5 〃	〃 〃 〃 1 jaar 4 〃
〃 〃 〃 3 maanden 4½ 〃	

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Rechtskundig Bureau

„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.